

Preek over Handelingen 2:1-13

Gehouden op Pinksteren, 19 mei 2024 in de Buurtkerk te Den Haag

Gemeente van de Heilige Geest,

Ik moest aan een oude dame denken. Rond deze tijd van het jaar is zij jarig. En dan overkomt deze oude dame regelmatig een melancholische bui. Dan trekt zij haar lange rode jurk aan, gaat in haar grote pluche fauteuil zitten en opent zij oude dozen. Ontroerd kijkt zij naar foto's uit haar jeugd, leest zij brieven van vrienden van vroeger. Helemaal onderin in een oude doos ligt haar geboorteakte. Ze leest de oude woorden over hoe zij geboren werd en hoe zij bedoeld was. In haar geboorteakte wordt over wilde dingen verteld: over de storm van de Geest, over het vuur van het begin en de moed van de eerste getuigen. Zij schrikt haast een beetje, want deze tekst herinnert haar aan een oude en lang vergane schoonheid. Haar oude ogen lezen langzaam dat zij ooit wild en vurig was. Ze moet grinniken bij de herinnering hoe zij toen zo vol van de Geest was dat de mensen dachten dat ze dronken was, al om 9 uur 's ochtends.

Vandaag de dag denkt dat haast niemand meer van haar, ze veroorlooft zich nog maar heel erg zelden een glaasje van die likeur van de Geest. Zij is tenslotte op leeftijd, oud, ja sommigen zouden zeggen, ouderwets geworden. Ook eerbiedig, zij gaat om met belangrijke, hoogwaardige mensen. Met dominees en pauzen, met directeuren, koningen en bisschoppen. Dan mag je je toch onmogelijk gedragen alsof je pas twintig bent!

Maar hoe was deze oude dame bedoeld bij haar geboorte, wat werd haar in de wieg gelegd? In haar geboorteakte leest zij over een merkwaardige vervulling van een van de oudste dromen van de mensheid: dat alle mensen elkaar kunnen verstaan, over alle afstanden, verschillen en grenzen heen. Over deze droom vertelt al het begin van de Bijbel, het verhaal van de toren in Babel. Die werd in een tijd gebouwd, toen iedereen één taal sprak. Maar de mensen werden bang dat ze verstrooid zouden raken en elkaar niet meer zouden kunnen vinden of verstaan. Daarom dus die droom van een hoge toren: hij zou tot aan de hemel moeten rijken, iedereen zou hem overal vandaan moeten kunnen zien! Dát zou hun eenheid toch wel veiligstellen!?

God heeft deze droom kapot gemaakt, een veelvoud van talen doen ontstaan en de mensen uiteengedreven. Weer zoiets waarbij je je afvraagt waarom God de dingen doet die hij doet. Maar sindsdien was het in ieder geval een oer-droom van de mensen: dat iedereen elkaars taal begrijpt, dat er begrip is tussen mensen. Dat de een weet wat de ander bedoelt, dat er geen misverstanden meer zijn en geen wantrouwen. Dat de ene voor de ander zuster of broeder kan zijn.

Nu, op het geboortefeest van die oude dame, wordt deze droom werkelijkheid. De Geest kwam over deze groep discipelen van Jezus. Ze begonnen te preken en iedereen die nieuwsgierig aan kwam lopen, hoorde hen in zijn of haar eigen moedertaal praten. Iedereen begreep wat zij zeiden. Iedereen kan zeggen: Ik begrijp jou. Ik weet wie jij bent. Ik ben niet bang voor jou. Zó pas kunnen verbinding en vertrouwen groeien.

De oude dame, verzonken in haar geboorteakte, denkt even na of de toestand voor de torenbouw van Babel niet beter was, toen er überhaupt maar één taal was. Met Pinksteren heeft men elkaar misschien verstaan, maar toch bleven er verschillende talen. Één en dezelfde taal, denkt de oude dame, dat zou praktisch zijn en aangenaam. Als toch maar al die Gereformeerde Bonders en Pinksterkerken, alle Katholieken en Lutheranen, alle Ghanese en andere migrantenkerken zo zouden praten als de PKNers in Noordwijk, allen één taal! Maar ordening en controle hoorden kennelijk niet bij de intenties van die Geest van Pinksteren. Dat mensen elkaar zullen begrijpen, dát is de belofte. Niet dat alle talen gelijk worden. Ineens bloost de oude dame, ze slaat met haar vuist op tafel en roept uit: "Goed zo! Een lof op de veelkleurigheid, gelijkvormigheid is ook maar saai!" En voor een klein moment is zij ineens weer jong en wild als het dronken meisje dat zij ooit is geweest.

De oude dame leest verder in haar geboorteakte, ze leest over de vervulling van een andere grote droom op deze pinksterdag. Een oude droom, beloofd door de profeet Joel: "Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft. Jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten."

De oude dame wordt onrustig. 'Maar dat is revolutie', denkt zij! Voor dit soort visioenen hebben wij toch visiedocumenten en beleidsplannen, commissies en kerkenraden? Al dit zou ineens overbodig zijn, als zelfs onze moderne tot slaaf gemaakten over de Geest zouden beschikken? Als de ouderen van dagen ineens met nieuwe levensvisioenen aan zouden komen zetten? Als plotseling kinderen en andere buitenstaanders zouden bepalen wat de waarheid is!? Stel je voor dat ineens groepen die de snelwegen bezetten zouden mogen bepalen wat het beleid is! Dat zou de PKN toch niet willen, zo zonder synodebesluit!? Zo'n beweging, van beneden

naar boven, zou tegen elke ordelijke structuur indruisen! Maar gelukkig, verzucht ze, is het allemaal goed gekomen. We hebben de Geest prima in de fles gekregen, en in keurige banen geleid, van boven naar beneden.

Maar terwijl zij dat zo denkt, begint haar protestantse hart zich al meteen voor haar eigen gedachten te schamen. Vreugdevolle warmte overspoelt haar bij de herinnering aan al die latere oprispingen van de Geest in haar leven, als die droom van de profeet Joel ineens binnen handbereik voelde. Zoals toen, tijdens de reformatie, toen monniken, kooplieden en boeren gezamenlijk ten strijde trokken nadat de oude dame veel te zeer verliefd was geworden op macht en praal en controledwang. Of zoals toen biddende mensen met kaarsen in hun handen de aanzet ervoor gaven dat onderdrukkende dictaturen omvergeworpen werden en een heel ijzeren gordijn instortte. Of nog recentelijk, toen een kerkdienst die 102 dagen ononderbroken voortduurde de regering liet inzien hoe mensonwaardig zij met hier geboren kinderen van vluchtelingen omsprong.

En zij begint te dromen, hoe dat vandaag zou zijn. Als zij de Geest beneden zou zoeken, bij de kinderen en hoogbejaarden, bij de asielzoekers en schizofrenen, de homo's, lesbo's, de klimaatactivisten en de jongeren die het allemaal anders willen doen. De oude dame wordt ineens heel opgewonden en lacht bij haar fantasie hoe het eruit zou zien, als haar kerkenraden en synoden niet door leraren, artsen en dominees bezet zouden zijn, maar door mensen met wie Jezus omging. Met prostituees en chronisch zieken, met vissers, buitenlanders, opstandelingen en meubelmakers. Hoe zou zij er dan wel niet uitzien?

Ze bladert verder door haar geboorteakte en vindt een verhaal dat zij al helemaal was vergeten. De eerste christenen, staat er, "bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed." En dan leest zij met een beetje schaamrood op de kaken: "Allen die het geloof hadden aanvaard, bleven bijeen en hadden alles gemeenschappelijk. Ze verkochten al hun bezittingen en verdeelden de opbrengst onder degenen die iets nodig hadden." Was dat echt zo gebeurd, vraagt ze zich af. Wat je niet allemaal kunt vergeten op je oude dag...

Deze Geest van Pinksteren en deze eerste gemeente hadden geen boodschap aan regels, dogma's of grootse plannen. Ze deelden hun dromen, hun gebeden en hun geld en zorgden voor wie buitengesloten werd en iets nodig had. Dát was het begin, dat staat in haar geboorteakte. Maar misschien is dat geld delen toch eerder spiritueel bedoeld, denkt de oude dame hoopvol. Maar dan herinnert ze zich dat die Geest van Pinksteren altijd zo brutaal direct is, haast gênant letterlijk en materieel. Helaas is zij nooit eenvoudig kneedbaar zoals jij haar wilt hebben. Het staat er, verzucht zij, dan zou het wel ook zo bedoeld zijn. Ze wordt een beetje opstandig en denkt dat het leven soms makkelijker zou zijn zonder geboorteaktes.

Zó was ik dus bedoeld, denkt de oude dame Kerk. Dat was het begin en de grote droom. Iedereen zou de taal van de ander begrijpen. Iedereen zou visioenen hebben en dicht bij de waarheid zijn, niet alleen de professionals. Iedereen zou met elkaar gebed, brood en geld delen. Zij kijkt in de spiegel en wordt een beetje verdrietig. Wat is er nog over van die mooie droom van het begin? Is daadwerkelijk niet meer over dan het omhulsel, dan de kerkordes, theologieën en oude gebouwen?

Neehoor! Natuurlijk is er meer over! En dat begint bij haar geboorteakte, bij alle dromen van het begin en ook van later. Bij alle verhalen, berichten en ervaringen vol geest en inspiratie, bij een geweldige erfenis en een rijke traditie. De oude dame Kerk is veel meer dan haar ordeningen en gebouwen, zij is opgebouwd uit daden van barmhartigheid en naastenliefde, van het groeien van menselijke waarde en van al de rijkdom die ons is geschonken. En gelukkig hebben wij onze geboorteakte, onze oude teksten. Zij houden de droom levend, zij maken wensen in ons los en geven ons – en die oude dame! – kracht voor de toekomst.

Niet alleen zijn successen maken de mens mooi, ook zijn wensen, dromen en verlangens. Ook zijn dorst naar volwaardig en door de Geest vervuld leven, naar de Geest in geestloze tijden. En ook de rouw maakt de mens mooi, de rouw die komt als wij in de spiegel kijken en ons vergelijken met de dromen die God voor ons heeft. Het is veel beter in deze tweespelt met zichzelf te leven, dan hardvochtig alle dromen te verdringen om rijkdom, invloed en macht na te kunnen jagen of zich door alles wat het heden te bieden heeft te laten verdoven.

De kerk heeft de dromen van de voorbije generaties, zij heeft de dromen van de Geest, ze heeft onze dromen en die van onze kinderen. Daarom is de Kerk een oude én prachtig mooie vrouw! Een vrouw diens uiterlijk zal veranderen, maar die wel zal blijven bestaan zolang mensen maar durven dromen! En wie weet? Wellicht krijgt die Geest haar weer eens te pakken. Zodat de mensen buiten zullen denken: 'Die ouwe is weer helemaal lazarus!'

Amen.